

ХАҒЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

А АСПЫТ сайын, үүнүү татымынан, «Вахсы» совхоз дароохой аһылыгы базамназын соруудаын ыраадын толторботою. Оро. Нуонтан уонча чугас артытан оттуур сири бул. Бакка, Нуотарага Ф. Ф. Оконешников, Нам Мокдугтар М. М. Пестряков, Салбаныгар К. М. Тимофеев сайааһаччылаах элээлэри мыйталаабытара. Онон Намга барыта 500 тн, Нуотарага 300 тн вахса тонна оттоммуттан. Ити курдук онтон-манын тирбээлэлээн, "кыс-кыска киирингэ аһылык аламсатын таһаарытаас биридин төбөҥө ордуна 13.5 центнер аһылык еднинцата тыксинбитэ. Ити нуорматтан 2.5 центнер аһылык еднинцатын кыра. Онон совхоз астын быйдарыгар минах кыстыан 890 кг үүнүс оттонанга кыһалдыта

гы бэлэмийнхэр саяага үлэ-
дөлгөтөхтэрэ охеуулаах
буолбур. Кыстык үе ийы-
гар 485 тонна дөрөххой-
айалыгы ордуң ороскуот-
тайынчага тирнит. Мо-
дуттан тийээр отторун
хаачыстыбата озус кула-
дан, арыгыча смлга сүө-
һү сытыраан да көрбөт
туруктаах. Комбинатор-
сортотулкаламмыт дулаа-
баар уһу. Ол үрдүнэн,
үлэниг идии кестүбэт
днэн бырчыныпталэн, абии
айалыгы бэлэмизэн си-

ра эмээ бийаанын хараар турар. Совхоз Өнгөтэй 200, Модутгай 200 тонна оту атыгтыгар ыларга нэвсэтннлэх эмб да. ба йлэргэ ыстыг кыларганыгар кыпчытарап ак-кыастыр балаһыаньада киирбиттэр. Онон толоон-кор кыастыгарын бонну-руоһа олус уустугурбу. Эбип аһылыгы бэлэмниир сыах эмээ үлэдээбэт. Кы-һалда кыларганыбытыгар эрэ дьэ өй илан нормо-лукһунга үлэдээбэт бы-

үүт ылыллыбыт.

«Бахем» совхоз ирээх сиртэн оту тийингэ бэйлэти күүһүнэн баалача үлэтин сатарбыт. Ол мурдук Нуотарыттан 300 тонна отун тийээн бүтэрбит Намтан бэйэлэрэ содо-туолкадаабыт 500-чэ тонналарыттан баалаччатын ылыбыттар. Күнтэн атымыллыбыт 50 тонналарынан тохсунуу 21 күнүсүр хас да массынананы ылыныттар. Аны Зодотиннаттан ылымахтаах 100 тонна отторугар оройуоннаабыт өрөмүөнүүр — техниканы кэй предпрятиениы кытта дуосабардаахтар. Субу күннүргэ совхоз салалтата Чыапарада 208, Толоонго 125 тонна оту эбип булууту көлөсөтинин ылытар.

Билгийн, совхоз баа-
йын дуудун приватиза-
циялаагүйн хэмээр, «Бах-
сылар» хабайгын аагийн
ханын ниймэтын тала-
рын өсө даганы чуол-
найдын бынаарына илин-
тэр, Сорхтор, өдүүлэрэ
(пайдар) бынаарынына-
дына, тусла бааһынай ха-
байгын аагийн бэрэ ба-
далахтар, Билгийн Чыал-
парада А. С. Мохначев-
ский сүөһүнүн, Н. В. Про-
тодьконов сибингынэн
оттон Толоонго Е. Е. Ба-
рашкон сүөһүнүн уонча си-
бингынэн бааһынай ха-
байгын аагийн тэринэн
үлээн сылдытлар, Үгүс-
тэр сир боплуруоһа нья-
дан бынаарылаа илинтэр
туулуутаналар.

Сүбүд хөнгөнхүний элүүт, сонхор нэки өтгөлсөнхүтэй, гар танаармалдыбатаа Чызылпарага сүбү күнээр го 28 тунгыз төрөгтө, өтгөн Толоон эгир ынахтар, сага төрөгтөдөөн эрлэлэр Үдэһитэр миннигийн бэ йлэрин хайдах да дьа һаналларын быһаарын бөдүдөй сүбү сүлдэалла рын, тулпут сүбүдлэриг тыһыһахтыг хайдах эм гынэн күөххэ үктэннэрэр бадалаахтарын туһунаа көһөниллэр.

Биднийг даял оройтуу
итгийнх туруктаах совхо
кыстыг буталж мэддэг.
гэр сүүнү аһынгар ула
ханынх кыччатарар чин
мэддэг.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Субу күншөргө курааттан кэлээр электрческый динилыт, кыадын таптынан нагрусмаллар буолар, сол-тору-солору саахылалар, ону таптынан динияны бө-дөрөөүү үлэлэрэ ытыл-далларынан энергияны күнүс 2 чаастан күнэ 8 чааска дьэри быһаллар. Итинэн сибээстэн олох-тоох дизельнэй электростанция үтүстүк үлэлиир буолла. Оройуон совхоз-тара, тэрилтэлэрэ уматты-ны уонун огуноохтуур ма-гырылааллары дизельнэй электростанцияга тиийи-

совхоз 332 тоннаны ыттылар. Оттон эри-лигэргэ өрөмүөнүүр-тех-ническый предприятие 366 тоннаны тигизэ бирдэ-Орджоникидзевай ОПХ-тан «Огуудайдар» 22, Тойон Арыытан эрилик-тэр 58, Намтан «Туран-чылар» 20, эрилитэр 23, Мындагаайыттан Субу-буруускай датынан сов-хоз 150, «Туранчы» сов-хоз 396 «Бахсы» совхоз 200 «Мугудай» совхоз Хагастан 20, Мөкс-Хага-лас оройуонуттан 72 тон-наны ыттылар.

Энэ "Дарьхатанчууд" Билигтэй даданыг тизээр. Онууда бэйлээрээр кыра таһар үлдээр үгүс. Ума. санлаастахтара улахан-тыгы, орунуохтуур маты. ныг көмөлөстө. рийлээрээр норуу отуу.

Анхы совхозтар Дойдуга
сөвөгүүлэлаабыг оторо
үгүстэрингэр бүүтэ. Ошон
сүрүн болжонтолорун оту
ыраах сирдэртэн тизингэ
уураар буолдулар. Золотни-
каттан 125 тонна от кэл-
лэ. Ити иһигэр Карл
Маркс аатынан совхоз 10,
Эридик Эрнсттин аатынан
совхоз 4 «Мугудай» сов-

хот 16, «Вахы» совхоз 95 тоннаны багдылар. Нерюнгриттан «Чурапчы» совхоз 196 тоннаны аргалына, Улахан Непертөн Эрдик Эрестин алынан совхоз 20 тоннаны тиз. на.

Нустараттан 670 тонна
авалылыңка. Ол иңгср
«Мугудай» соьхоз 75,
«Бахсы» соьхоз 213 Эр-
дик Эрстийн заьынан

Тың хаһазыйыстыбытын
управленниета.

Сүөһү кыстыга

**Кыһамньыны
уурар буоллахха**

тинга саяагач болдомтой уурдатахтар. Бидийн сүөлү нэрөөчүүлэр номби, корму кураанахтыгы кутан салатаалар, Улаанттар аталларын, итиник «нымада» кийбиттара хабыс да сыла үбү. Эбин айылыгы бөлэмөөн сийтинга сүөлта ууруллубатадын түмүтөр билегин соххо үрдүгүн 333 тонна өт тийбөт. Мунур уруктарыгар тийбн 38 кытарых ылаагы, 4 буунаабатах тингээнн, итисивсаян уотууга түрүөрүт 40 боороокуларын одорөргө күлэллбиттар. Ону ити 82 төбө сүөлү аны саас күөххө үктэнэхтөргөсэр динри элбэх оту сийэхтаттарынн быһаагаллар.

Отгон совхоз Толоон-нооду отделениытыгар 600 мянх сүөһү кыстаан ту-рар. Ити иһиттэн 183-кэ кыаньык, оттон орду-га—судан сүөһү. От тиһи-бэттэнэн сүбү күннэргэ 29 тоһөнү өлөрөргө бы-лааннаан оторолдор. От-деление кыстыгы 884 тонна отуна сыл тах-сымхастах дөнт буолла-бына, күһүн кыстында 591 эрэ тонна оттоох миньбета. Иһиттэн үс ай-га хайыны-үзэ 336 тонна-тын сроскуоттаабытыгар Билигин баара-суора 253 тонналарэ хаалыат. От-

году хантан салж, бидеж
инедэ 380 тонна дорх-
хой аһыдыг наадэ Онту-
каларын хантан булалли.

наарыммыттар. Субу күн
нэргэ Петр Игнатьевич
Овонешников салалтат
нан нормокухуй олодуу
таги сүлдэллэр. Олох
айыах күнүн эби аһы
лыгы өгөрөн үс хотону
хааччыллар сорултаахтар.
Оччолуна Е. А. Владими
рова старшайдах «Маяк»
А. В. Тарабукина стар
шайдах «Кустук» ман
нык уонна дичат суеһү
турар хотонноро эби
аһылыгынан хааччыллар
һыахтара үөскүүр.

Ынады буоһаттым ил-
кустестваннай симэлиэһин.
ниһан ыһыттар. Ренталь-
най көрүү түмүгүтэр быйыл
70 бырыһианнара уу-
лаах. Ол гынан баран олу-
оролулар. Сизмэ хаачыс-
тыбата үчүгэйэ үһү. Буо-
һаттым бырыһында намы-
һабын уонна ороһулааһын
биричиннэтиэ туохха буо-
ларын соххох специалис-
тара бэйэлэрэ да кыайан
быһаарбаттар. Ынахтар
уһунуук уолардатаннар.
Толосон отделениета үү-
һамыттар нуһаҕана суох
көрдөрүүлөх. Ол кур-
дук, ааспыт сылта үү-
һаловой ыамын соруудаҕы
аһарбыт, оттон государи-
воны кытта ахсааны син-
рэ-халты толорбут. Ха-
бинирдин фуражнай ынах-
тан «Маяк» ферма кол-
лективна 2087, «кустун-
тар» 1737 кг үүтү ыбыт-
тар. Онон отделение үр-
дүүн ааспыт сылта ха-
бинирдин ынахтала 1908 х.

тан ордун эрбидэх, илгээгнээх чинээ, тухай баяр буолуу? Оройуон Культураларын диньлэргэ-нүм бас билингитер кириэлтэ, ре билингитэ өссө да чуолкайдана илгээ. Оскотун ити тарьалтатар, сотору аналлыктаах мэдүүлгэтэр

администрациаларын ба-
халлыгтарын дийалгал-
рыгар — нирдхтэрнэ,
культура дьаллэрин дн-
ректордара толору бы-
раалдах хаайлаларынан
буолуохтара олуну ким да
мэнтэллэбэт. Остол илэ-
днэс байыллага сүөлүттөн
асуол айдааныттан ордоп
культураны өрө тутуохар
кинн араммэт. Онон куль-
тура сир-халлаан иккн ар-
дыгар хаалар кутталга
нирбэтэр ханымк днэс
арэнэ куутуллар.

Магаданынгарыг долбуурдара нураагхсыйдыг, тара продаментар буруйдара буолбатах. Күннэтэ сменагарыг үүнэ,тэһиннэ суох үрдүү тураалар. Үрдүүк баһылыктарыг этэлэринэн буодалыһа, эһин баччалартан олоххут сыйыа түпсүө үһү.

Толгойг Ендония Егоровна Максимова сэбидис-сэйдээх табаар-бородуужа маҕаһына манна олоһор үлэһилиэниэни аһыһа, уолуһан хааччылар. Кыр-дык, билигин нуоронаттан ордук атыһыҥа барыахха айылаах суох курдугун иһин, эргич үлэһиттэрэ.—Төлөйдөөхү маҕаһытын коллектива 600-тэн тахса тыһыынча солкуобайдаах атыһыан үлэһилиэниэни хааччыда. Ити аасып сыҕа, Оттон «Ыйыт, харчы эириһтэ элбигин урдуган, табаар лаппа аҕыһа» диилэр пропагандалар.

Снимокка: продавец Матрєва Васильевна Чепалова.

Т. Карпанюкской фотота.

Сыйла көгүл ырымдарында «Фирсия» халык буюмун түзүбүз булабыз. Ол курдук, олунуу I үчтүзгөн амал-томол орточолай түзүлгөн ырымдардын бири. Ал эми «Фирсия» ырымын түзүшкөн авторлор, Отгон «Оптика», ачыктыгы иштин, тийиш сыйла-ларын аахсыбакка туран, аларда өлбөсүлөр өлбөсүнүн эрут салыуубайы да кыялыбыз алар өлбөс булабыз. Булардын 54 сыйла-лардын бири.

Сырдык өйдөбүл мэлдьи тыыннаах

1931 сыллаахха Якутскайдаагы педтехникуму бүтэрэн баран, Чурапчыга үлэс аһаан колхозтаах ыччат оскуолатын учуутала буолбутум. Манна мин Н. Д. Субуруускайга аан бастаан көрбүтүм. Саха сирин үөһөбүт иһин буоламмын, мин эрдэ да мин туһунан ааһар, иккэр этим. Онон гражданскай сэрин геройун, революцияга ааһа уонна Советскай былааска барыныллар, уһу-дучу чаһынай, уос номоор киирбит хорсун киһи быһыстынан билэрим.

Оччолорго минн райисполком председатели этэ. Төбө да үгүс түбүктээх буоллар, оскуолада чаастатын сылдыра, педсоветтар мунууһаахтарыгар кытара. Биһиги учууталлар, ити туһунан ыйыппыппыттар хоруйдаабытын өйдүүбүт: «Учууталлар, оройуон культурнай мүүһэ буолабыт, саамай үөрэхтээх дьонгут. Онон мин эһиги үлэригэр кыттан, бэйэбэр олус элбэки ыла-бын, ону тэҥэ оскуола кылаадаларын билэбин. Уөрөнөөччүлэр биһиги оро-

йуоммут сарсыҥкыта буолаллар».

Мин тус бэйэм Николай Дмитриевичтин мунууһаа сымдаан билсэбитим. Оччолорго 18 саастаарым. Нуучча уола кэлэн ойбон аалара сылдырын билэтин көрөн буоллаа. Николай Дмитриевич мунууһаа чутааһын кэлбитэ уонна: «Эи кимсиһий?» — диин ыйыппыта. Мин учууталбын диин хоруйдаабытым. «Бачча адар уонна учуутал!» — Николай Дмитриевич сөхтүтүү сага алаабыта. Мин киниэхэ педтехникуму бүтэрбиппин, атам политссылыай эбитин, ийэм учууталын иһин туһунан кэпсэбиппин.

Мунууһаа олус элбэх собону ылбыппыт. Түгэтин сааламмыта. Итинник үлэни үгүс курдук, ытыктанар кырдыаастар толоролор эбит этэ. Онуоха Субуруускай тахсан кэлбитэ уонна өлгөм булдууна элбээбитэ итиннэ: «Балык саамай үчүгэйи бастакынан учуу-

талларга биэрэһин», — диин тыл көтөхтүтэ. Дьон сөргө бийирээн күйгүр-бүтэ. Биһиги сууммаларбытын, кууларбытын ылан уочаракка бастакынан турбулут. Мунууа бүтөн дьондоттор кэлэн итин чэй иһэ олодохтутуна, сыарҕаны толору балык тиэммит ат кэлэн тохтообута. Субуруускай киирэн: «Балыктын ыдыг», — диибитэ. Н. Д. Субуруускай кэлэн педсоветтарга элбэхтэ көрсүбүтүм уонна испэр итинник үгүс киһини кытта кэпсэппиппин кини тутта саныырым.

Оройуону хайдах салайарын билбэтэрим буолан баран, арааһа үчүгөйдик дииһэ сөптөөгө. Кудуула буолар мунууһаахтарга кини тыл этэрин истэрим. 1932 сыллаахха Хатылы нэһилиэгин «Кыһыл партия» диин колхозун бас-сабынныкы ыйытыгар үлэһиттэри кытта сылдырын көрбүтүм. Үлэһиттэр ону тэҥэ учууталлар — оройуон интеллигенциятын сүрүн этэрэтин — ортолорутар кини улахан авторитеттаага диин туох да халбаҥа суох этэхтээхпин.

Онон мин «Сахаада» хаһыакка бөтөтөтүм Н. Д. Кошкин сүргүттэн олус хомойдум. Манньык сүрүуулар элбэх дьон сырдык санааларыгар күлүк түбэрэллэрэ ама, өйдөмүт үһү дуо?

Автор тобо эрэ Чурапчыга бандьыттар дьону Советскай былааска итэ-байыттарын уонна ол идеяны тутуһар дьону кытта сибээстээхтэрин эрэ иһин баалкынан кыһаллы сыймаһаан өлөрбүттэрин ахтыбыт. Советскай былаас — бэйэ идеятын иһин төһөлөөх элбэх киһи үгүс.

Саас үрүг бандьыттар иһиллэртэн өлөрүлүбүт дьонтор кэрэстэригэр митинг буолбутун өйдүүбүт. Онон кыһыл парти-заниар, ол иһигэр Н. Д. Субуруускай эмиз, кыһылларбаран, диригин курутуйан туран тыл эппиттэрэ. Ол түгэи мин өй-бөрүсүрүлэр хаһан да сүйлөтүт хатаммыт. Субуруускай дьэбэр майгытын, хабыр быһымыла-рын туһунан этин онон хаһан да кини сырдык обраһын күлүктүө суога. Сэрин диин сэрин. Этэргэ дьылы, «эбэтэр түөһүгү килбэйи», биһиги баһыг быстыа». Онон 1932 сыл мөһүмөттүн революция уонна гражданскай сэрин кэһини кийитин туһунан дьуулаһан дьуһунуу этин ураты уустук уонна эппиттээх. Биллэрин курдук, дьон биһиги түбэлтэни араас араастык сына-лыһылар, тус-туһунан кэпсэһиллэрэ баар суох. Онуоха эһи киһи киниэхэ сыһыана да араас буолуон сөп. Онон норуот бүтүүнэ биллээт гери-дун хорутуох иһинэ эл-бэки биллэххэ үөрэттэх-ха, бэйэбэр сүдү эппити-нэи ылаахха наада. Тус бэйэм Николай Дмитриевич Субуруускай сырдык обраһын мэлдьи харыстыы санаам.

А. ЕВМЕНЕНКО,
үлэ ветерана, Саха
Республикатын норуотун
хаһаайсыбатын
үтүөлээх үлэһитэ.

Корпорация үлэтин сабалыы

Москва. Журналистар иһин дьэһэлэригэр Деловой эргимүтэлэр Дальнай Востокаагы корпорациялар төрөһүнүн түгэнигэр аналлаах пресс-конференция ыйытыллыбыта. Ону тарйыаччыларын «Сахалин» нөһүл экономикаһа зона Камчаткатаагы, Саха сиринээри, Магаданнаагы, Сахалиннаагы, Хабаровскайдаагы бөлөк биржалара буолбуттара.

Пресс-конференцияга корпорация президеһа Е. В. Панащенко эттэ: «Биһиги улахан бизнес таһымыгар бэрт аһыах ый иһигэр таһыстыбыт». Корпорация сүрүн сыалларынан коммерческой инфра-структуралары, ол иһигэр

ыраах лэри ыраах баннар үлэ-сайыннары, сирдэргэ

баннар үлэһитин сайын-нары, ыраах сирдэргэ тийэ контрантары түһэ-сэни, юридическай доку-муннары оҕорсууну кө-

рөр-коммунициялар ара-лаах системадарын үөскэ-тин буолаллар. Кини та-ийэһэн үлэһит сир-уота-муннары оҕорсууну кө-

Кэрэхсэбиллээхтик тэрийэр буолаахха

Учууталлар уонна төрөппүттэр өдө итиннэһин биһиги санаалар утумнаах-тык дьарыктаныылары — бу итин үлэни сүрүн мүүһэ. Төрөппүт учууталга өдө-түн тукутар көмөлөһүөх тустаах. Кинини кэмгэ учуутал уонна төрөппүт үлэлэрэ аһаарас мунууах-тарынан, лекцияларынан эрэ мунууулар буолбута баар хахчы. Онон даһаны наар сылдыар эрэ төрөппүттэр сылдыа сатыыллар. Ону даһан төрөппүт мунууулар үксүн иһэлэр кэллэлэр. Аһаны өдө итин-тигэр сыһыанар уустугур-да.

Төрөппүттэр оҕолоро туһунан дьарыктанарын билэ-көрө сатаабыт буол-лахтарына, өдө төрөппүт-тэрин кытта үөрүүтүн-кө-түүтүн үлэһиттэ буола-ра чуолкай. Ол курдук, өдө төрөппүттэрэ кинини банныа аһаабыттарын тү-мүгэр иһигэр сыһыана си-мэһинэй, иһиттэһэн аһа-тыттан тэһиһи сөп.

Оттон оскуола төрөппүттэри наар мунуууларын, лекциялар бэйэтигэр тар-да сатаабыт, иккэр үлэ хаһык эмиз кэрэхсэбил-лээх көрүннэри ыйтан утуулар буолууларына, төрөппүт да оскуолада тар-дыһан сөп эбит. Биһиги төрөппүттэри оскуола оло-дор тардар иһигэр «Тө-рөппүт, өдө уонна учуу-тал» диин түмсүүлээхтик үлэһит курдуктуу тэрий-гэ быһаарыммыппыт. Ку-лууппут үс салаага араа-сар: 25-тэн 35-гэр дьэри саастаах төрөппүттэр — «Эдэр мал кудууба», 35-тэн 40-гэр дьэри саастаах-тар — «Орто саастаах мал кудууба», оттон 40-тан үөһэ саастаахтар — «Кыр-дыаах мал кудууба» дии-нэргэ. Хас кудуу ахсын 20-чэлин маллаахпыт.

Биһиги начальнай кы-лас учууталлара «Эдэр мал кудуубун» салайан үлэһиттэбит. Онон төрөппүттэр истэригэр 3 чи-лэһин таһан көмөлөһүннэ-робит. «Мин оҕобун төһө билэбин уонна киниэхэ хайдах көмөлөһөбүн?» диин ыйытыһан сирдэһэн үлэһитин саалаабыппыт. Бастагы түмсүүбүт аас-пыт үөрэх дьыла бүтүүтэ оскуола буфеттыгар тэри-либита. Түмсүүхтүт иһ-инэ оҕолор сагаларын магнитофонга уһуларан, «Мин күндү юннэм» диин уруһуй быһаарыһа та-

рийэни балэмнээбиппин. Ону сөргө оҕолорго анке-та толорторбуппут.

Түмсүүтэ «Мин ийэбин уонна аһаары кытта сым-даан өйдөөн хаалбыт тү-гэни» диин ыйытыһа кылгас кэпсэһинэри ма-гнитофонга уһуларбын. Иһигэр төрөппүттэригэр иһитиннэһэн бэйэлэрин оҕолорун сагаларын таа-тарбыппыт. Оттон төрөппүттэр олус үөрбүттэрэ. Оҕолорго ыйытыллыбыт анкетированиэ быһымы-нан аны төрөппүттэригэр ыйыппыппыт. Холобур, «Улааттахпына мин буо-луохпунуй?» диин ыйы-тыһа төрөппүттэр аһа-дарын эрэ көрүгэ оҕолоро мин буолуохтарына баа-ралларын биллэлэрэ көс-түбүт. Оттон «Мин туһу-нан сөбүлээн дьарыктана-бын?» диин ыйытыһа ор-дук ийэлэр сөмкө эппитэ-тэбиптэрэ. Оҕолоро му-нүүтэһэ хас тылы аһаа-ларын аһаах төрөппүт билэр этэ. Онон төрөппүт-тэр оҕолорбутун үчүгэй-дик билбэт эбиһипт диин түмүк оҕостон, өссө чу-гастык ылсар санаалам-маттара чуолкай.

Итини таһынан аһаа-с уруохтар, көрдөөх койкур-стар ыйытыллыбыттары. Сага оскуолада киириэх-тээхпиттэһэн сабаастээн кылгас бырайыагар кон-курс ыйыппыппыт. Тө-рөппүттэр хамаандалары-нан өтөрбүт бырайыакта-рын көмүскэбиптэрэ. Уө-рэх тэбэриһиннэригэр аһа-аһаан ыйтан баран киир-бит үбү оттон калар түм-сүүбүтүгэр туттубуппут. Түмүккэ «Ийэм, атам уон-на мин — спортивнай дьы-кэргэһим» диин иһигэр тэһиһит күрэхтэһинин тө-рөппүттэр бэйэлэрэ тэрий-сэн көхтөөхтүк кыттыбыт-тара. Майыаха тэрилтэлэр спонсордаан, сөбүлэһит дьык кэргэһинигэр бэйэ-лэрин бөлөхтэрин туттар-быттара.

Төрөппүттэр ити ыйтыл-лыбыт түмсүүттэн сүргэ-лэрэ сүрдээһин көтөдү-лүбүтэ. Онон үлэни кэ-рэхсэбиллээхтик тэрий-эр буолаахха, төрөппүттэр оскуоланы кытта ситимнэре күүһүрүүн, оҕо-лорун итиннэ быһаачы кыттан күүс-көмө буолуох-тары сөп эбит.

Е. ФЕДОРОВА,
учуутал.

Мырыла.

Алаас ыалын кыһалбалара

«Чурапчы уоттара» ха-һыат ахсынныһаагы (1991 сыл) нүөмэригэр бөтөт-төмүт «Кирдээхтик өлө-рөбүт» диин заматтаа сөптөөх боллурууһу көтө-дөр Уолсай дьэһэлэргэ, кырдык, дьон бэйэбит олус чанчарыктык туттан олоробут. Туалет, пому-йа барээдэһтээхтик то-вуулар, ыраастыы ту-туулар олохтоохтортон бэйэлэригэр улахан ту-тулунтаах.

Биһиги Балыһа Алаа-һынан ааттанар сиргэ олоробут. Дьэһэлэригэр тас-тарыгар эмиз кирдээх уу онон, манан килэй-сытар. 20 №-дээх дьык подьёһыттан саалаан ки-һи кыһаһынан туолан ээр. Дьэ ити хантан та-быллыа? Хайа депутат иһигэр эрдэһэ сылдыһай, ыйыталаһарга да голоос. Эбэтэр аһыах аһааннаах көмүһэһиһтэр иһини барытын хайаан саба ту-туохтарай?

Онон уолсай дьэһэлэргэ олоһооччулар бэйэбит түмээн биһиги санааны бу-лан дьэһэлэригэр истэри-тэһиһи ыраастык ту-тарга үлэһиттэригэр. Манна биһиги биһиги эрэ сыл, быс-тах олорор дьон буол-батахпыт. Сорох сорохтор үлэһиттэригэр мөһүуулар. Оҕолорбут манна төрөһөн улааталлар. Төрөппүттэр оҕолор бөрөһөһтээхтик чэбэрдик тутта сылдыла-рын ирдээхтэрин наада. Балыһа Алааһыгар дьы-уот мөлүөх да буоллар, элбэх киһи өдө сааһын аһааран олох сулуутар үн-тэһиһтэ дорооболорун ту-та сылдыар, кырдыааһы убаастыыр буола улаа-пыттара. Ити үгүс үгэс-питин утумууобун.

Рынокка киириэх эрэ иһинэ элбэх көпсөһүнүн үлэ-харчы көстөн манна сага туалет уонна сарай-дар тутуллубуттара. Ви-дигин үлэс кырымыһык кэмтигэр санаатахпыт ах-сын саһаны туһулаһыт буолуо, онон харыста-быллаахтын сыһыанна-һааһын, чэбэрдик, ыраас-тык туттуорун.

Аһылык бөдөүтүтала-ра күн-түүн оройо суох ырааһа иһэлэр. Онон, бэрт кыра да буоллар, көмө хаһаайсытабыла-нар наада. Уолсайга оло-рооччуларга кини-нуон сирбит суох да буоллар, дьэһэлэр тастарынаагы хаалар сирин туһада та-һаарар наада. Онон бу алаастан көспүт ыаллар хаалларбыт тутууларын хаалбыт дьонго биэрэл-лэрин эбэтэр көһөрөн ытталарын олохтоохтор туруорсаллар, көртүөл-пуйдарын сирэ, биһиги санаабыттар, манна оло-рооччуларга хаалыахтаах. Күү-дүүл түгэһиник аа-һар, онон сааска дьэри бу боллуруос быһаарыл-лыан наада.

Биһиги алаастык олох-тоохторо хас таһыт де-путаттарын ахсын дьэһэл-ри юнионэммит котель-найга холботору туруор-саллар. Бу наһаа бэбэс. Көтөһөн уһулуубат — оттон мас сыһаата, көстөрө олус ыраата. Ону кыра хам-бастаах, пенсиялаах кыам-мат дьон булуһулар уустук. Маны оройуоммут сага салайааччыта бол-вомтотутар ыларыгар би-һиги туруорсуубутун өйүүрүгэр баһарабыт.

Д. ФОМИНА,
Чурапчы сельскай
Советын депутата.

оһаһыта тийэ. Манна урукку Советскай Союз территориятыгар иһини тыһыһычтан таһа кор-порация бронерскай фир-малара бааллар.

Симонтарга, Дальнай Востокаагы эргинэр кор-порация президеһа Е. Па-нащенко (хаһас дьык) уонна журналист В. Гу-барев корпорацияда үлэ-хамнас хайдах баран иһэ-рин туһунан кэлэстэллэр: корпорация представи-теллэрэ көрсүһүүлэри ка-мигэр Москва артистара.

О. Булдаков фотота.
(ССТА фотохроника).

Н. САВВИН,
Чурапчы сэдлээннээ,
түн олохтоого,

Н. САВВИН.

Уот алдьархайа ааннаабатын

1990 сылга оройуон үрдүнөн 34 баһаар туран, барыта 331 тыһ. 944 солк. нөчөөт таһаарылынн. Ааспыт 1991 сылга баһаар ахсаана элбээтэ — 52-сэ тийдэ. Нөчөөт 110 тыһ. солк.

Баһаардар, сүрүннээн, биирдиилээн ыаллар дьэһэлэритэр уонна соххоотар объектарыгар буолулаахтар. Биричиннэлэр элбэх. Холобур, тохсунньу 3 күнүгэр Эрн. лнк Эрстинин аатынан совхоз киин уһаабаттыгар киини балансытыгар киини үлэлтир киин котельнайга оһох өрөмүөнү көтүмэхтик ыһтыллыбытыттан уот тура сырытта. Күбүмүсү булт кэнниттэн, тыһыны түспүтүн кэннэ бөрт дьэтэллэни сыбаамыт оһохтор күүстээх отууну тулуйбатахтар — уот бууро тахсар сиригэр таска быгылаабыт. Көмөрдөр Проконьев Н. Н. уонна Борисов Н. С. умуруора сатаан баран кыайбакка, баһаарынай чэбэки биллэрбиттэр. А. М. Догордуров начальнистаах отарот тутта мнэстээт тийһэн уот нөчөөтө суох умуларылыныа. «Мын-дараайы» совхоз Кыстык Кутдараа ферматын

кормицедэ бүтүннүү умайда, 52 тыһ. солк. нөчөөт таһаарылыныа. Манча По. пов С. А. аһаас уотунан туттан баран (палыйнай лаампа) ситэ үчүгэйдик бэрэбиэркэлээн көрбөткө эрэ дьэһэлээн хаадыт. Түспүт кыым сиригэйдэн улахан баһаарга кубулуй-бут.

Түөрт төгүл оттулла турар оһохтор бөчөөтө-нөннөр суһал өрөмүөннөр ыһтыллынылар, 23 төгүл электричество, уот барар куттала баарынан, уча-стактарынан араарылла сырытта, баһаартан куттала суох буолуу быраа-былаларын куруубайдык кэнниттэн 4 объект үлэ-тэ быстах кэмгэ тохто-тулуна. Сыл устата РСФСР административ-най кодексны 169 ыста-тылатыгар ологуран 52 киһи баһаарынай режими тутуспатахтарын иһин уопсайа 1155 солкуобайы-нан ыстараантанылар.

Тыа хаһаайыстыбатын объектарыгар барыта 11 баһаар туран, 53 тыһ. 65 солк. нөчөөт таһаа-рыллыбыт эбит буола-дына, ыаллар кэтэх объектарыгар 21 баһаар түбэлтэтэ регистрациала-на, 26576 солк. нөчөөтү

биирдиилээн дьон сүктү-лэр.

Уеһэ этилибит сэрэгэр үлэлэр сэрэ баһаары-най чаас байыастара 52 саҥа көрдүтүннээн эрэр уоту кэмгэр суһаллык умуларылар биир оҕону, 4 техниканы, уопсайа 488500 солк. баайыдуо-ду, 923 кв. м кэннээх олорор дьэһэн уоттан быһаахтар.

Карауунай састаап быһыл саҥа байыастары-нан кэмэтигэр ханатына — Н. Н. Алексеев, Г. Г. Капитонов, А. А. Криво-шанкин, М. С. Егоров, Е. Е. Попов байыастарынан, С. Г. Эверстов уонна А. Г. Эверстов шофердары-нан үлэлээн эрэллэр. Бил-лигэр бары байыастар, отделениелар командирла-ра, начальниктара уоттан, техникаттан сэрэхтээх буолууга, баһаары суһал-лык, хоромньута суох умуруорарга зачет тутта-рарга бэлэмнэллэр, за-натиеларга сымдыаллар.

Баһаарынай чаас үлэ-лэһтэрэ дьон олоһор ба-һаартан куттал суох буо-луутун иһин иһиниэти да үлэлэһтэрэ, ол эрээ-ри алдьархай ааны тоһ-суйбат буолууга хаһаа-бынтан быһаччы тутулу-таарын умнумуохха. Онуо-ха маньыктары чуолмай-дык өйдүөххэ уонна ту-тухуохха.

— оһохтору, котеллары

бензинниэн, солярканыа күөдүтүмүк, снэри таһы-нан күүскэ оттуман.

— хас да аэнтроприбо-ру биирдэ холбоомон, холбоомуттары көрүүтэ суох хаалларыман.

— оһохторго, котеллар-га сыйыары оттуу маһы кыстааман, таһаары сабы-йыаан куурдуман, ула-йымтыа төрүөлэр, мал-салы тайыччи тутун.

— оттуллар оһохтор, ко-теллар аһаарынан аһаас, көрүүтэ суох хааллары-ман, кэмэиттэн уһун хардаастары элбэх чолу толору сыман оттуман.

— итин күлү сойбутун кэннэ аһаат иһиккэ кутан мас тутуулартан, тепло-трассаттан, олбуордартан тайыччи тобуу.

— хайдыбыт, хаарбых турунтаах оһохтору, ко-теллары оттуман, бэйэ оторбут сылытар прибор-дарынан туһаныман.

— оһохтор турбаларын кэмэтигэр кэмгэр көрөн курууһукутары ыраас-таат, алдыны баар буоллабына, тутта туора-тыт.

— бөдөн тутууларга, уопсай дьэһэлэргэ быстах тиһир оһохтору туруору-ман, убаас оттугунан үлэлтир прибордары ту-һааныман.

А. ИВАНОВ,
уоттан быһымыр этэ,
рээт начальнигын
солбуйааччы.

Эбэрдэлиибит!

Күндү адыбанын адыбанын, быраатын, убайы-тын, күүсүлүтүн СИВЦЕВ Митрофан Григорьевич, ы 80 сааһын туолуутунан итиннигэ эбэрдэлиибит. Күндү иһибиит, кырдыары билбэки уораккө сырат. Адыбаны ахсаабат иһиһиһэн иһиһе сүрэхтэн мах-танабыт.

Оҕолорун, снэһэрин, күүсүлүтүн, убайыг, бырааттарын, аймахтарын.

● Спорт ● Спорт ● Спорт ● ХАРЬКОВ ТУҢҮЛГЭТИГЭР

Оройуонмут дуобатчыт-тары эмискэ Украинада барар буолбуттара. Кү-рөхтэһин сайыһыттан быһаанга баара. Респуб-ликаады спорткомитет үбүлүүргэ сөбүлэспитэ. Ол эрээри бу бара туолары-гар кырата сүүс мөһөй баара. Ол мөһөйдөр биһ-р, биһир туораан эмискэ күрөхтэһингэ барар суол аһыллыбыта.

Харьков куорат сыл ах-сын үгэс быһыһынан ыһтар Вүтүн Сокостаады турнирыгар быһыл кыт-тааччы адыһабыт. Ол оннугар састаап күүһү-бүт. Алтатыттан уон сэт-тэтигэр дьэри саастаах 126 оҕо кытаһа. Маһа 1 спорт маастара, 44 кан-дидат, 33 бастагы раз-рядтаах дуобатчыттар бааллар. Барыта 16 ха-малда иһтэ кэлбит. Са-һа сириттэн биһиги оро-йуонмут хамаандата кү-рөхтэстэ.

Сүүс харахтаах дуо-бакка Чурапчыттан Сера-жа Новгородов, Одьулуун-тан Света Седалищева, нуучча дуобатыгар Ди-рингэ Нидя Хатылаева, Чакыртан Саша Филатов оонньоотулар. Кинилэр бары—оройуон чемпио-нара, Итилэри таһыан оройуон призера Рома Габашев иһиргэстэ. Бу оҕолор улахан турнирга иһиккэ үһүс кыттыылара.

Ураты күүстээх сас-таапка Сеража Нонто-ров 6 кандидаты 3 иһиккэ разрядтаах дуобатчыты

П. КАЛАЧЕВ.

Таһымыр иһэбит, эбэбит, аймахыт

ХАРЛАМПУЕВА Федосия Инокентьевна

уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүн, дьириник курутууһун туран, дьуоһаларыгар, таһаарыта-рыгар биллэрэбит.

Кыһа, снэһэрэ, күүсүтэ, аймахтара.

Хадаар сельскэй Совета, олохтоох аренднай предприятие коллектива рабочайдар Ефимов Гаврильевна уонна Василий Николаевич Гри-горьевтарга иһэлэрэ

ХАРЛАМПУЕВА Федосия Инокентьевна

уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн дьирин-күтүрбанныарын тирдэллэр.

Таптааллаах кэргэним, убайым, аймахыт, колхознай-совхознай тутуу ветерана

ПЕТРОВ Василий Васильевич

уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүн, дьириник курутууһун туран, бары улаһаһахтарыгар, та-һаарыстарыгар биллэрэбит.

Кэргэнэ, быраата, аймахтара.

Таһымыр кэргэним, оҕолор, райпотребсоюз механизатора

МАКАРОВ Николай Алексеевич

соһумардык өлбүтүн, дьириник курутууһун ту-ран, бары доһотторугар, биһиргэ үлэлэһит та-һаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, төрөһүттэрэ.

Администрация.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

Тыһнаахтар ытык нэспит

Ааспыт сыл алтынны 10 күнүгэр «Саҥа олох» хаһыака А. Карсааев (Н. П. Баранников аатыттан) «Үтүө киһи» диэн ыстаты-бата бөчөөтөһүмүтэ. Ыста-тыбатын аһаан баран, оро-йуон дьонун олоһун кы-һалда оҕостон үлэлэһит бөкүөнүмүтэр тустарынан ахтан-санаан кэллим. Кыр-дыык, киһи барахсан бу ойон тахсар күннээх орто бараан дьоллоох дойду туоватыгар олох олоһорго аһаан олус кылгас кэм-кэ айыллар. Эрдэ суоруа суолламмыт биир саасты-лаах кэрэчээн дьоммун санаан-ахтан кэллэхпинэ, уйулдам көтөр, дууһам мо-руу буолар үгэстээх.

Ити мин 1942 сыллаах-ха көһүүгэ баран суоруа суолламмыт дьоммут тус-тарынан хараастылаах тыллары этэн, үс бараа кара күлүктэригэр сүгүрү-дүбүн. Соһотох Кэбээйи оройуонугар 1200-тэн тахса киһи өлбүтэ сабада-лаһар. Бу дьирин алдьар-хай бөлөһүн куолаһаһыгар таптал, дьол, үөрүү күлү-мүн көрсүбөккэ, сүүһүнэп дьоммут снэһитибэ буола турар кэмнэригэр, дьор-бөөт дьон сабардаан оло-дохторуна чакчы күүстээх-ыһыт, ыһтарыйбат са-һааны ыһыччы, бопсуроо-һу кырдыктааһынан ту-руорсубут Василий Пет-рович Харитонов үтө са-һаатын, сыраһаах үлэтин кырдыгынан сыһаанылар

сөһтөөх. Кэбээйигэ кө-һүүгэ сымдыбыт дьон махтааһахтык ахталара, үтө тыллары этинтэригэр аһаллар.

Мин Василий Петрович Харитонов ити оторбут үтө дьыалатын дьириник ыһытабылдьаахтык сыһа-лыбын. Итиннэхэ сыһаа-ран Василий Петрович тыһнааһаар биһиргэ үлэ-лэһит, үчүгэйдик билэ-тинир Чурапчы дьоно үү-һү, үөһөнэ, олох кыта-һах сыраһаах муоһатын эрдэхтик тутуһан, дьон, норуу сүргэлэригэр иһингэр туруулаһан охсуһупт үтө-кэннээх дьон тустарынан бэйэм ылараһас мырбы-нан сыта-олоро, түүн-кү-нүс толкуйдуан көрдүм. Ити дьон ортолоругар Н. Н. Баранников, Е. М. Фи-липов, К. К. Оксенов, В. Н. Дычковский, В. О. Алексеев, И. И. Сивцев, М. Д. Климов, Н. Хари-тонов, Н. Кожуров баал-лара. Бу дьон үлэлэһит өнөкөрө чабылхайдар. Кы-һылары үйэ-саас тухары үйэтиһэхтээһинт.

Бидиһи, кырдык, ки-һилэргэ мааматыһыһыт тутар кыаллыбата биллэр. Мин санаабар, оройуон кыраайы үөрөтөр музейы-гар киһилэргэ аһаан стенд оторторуохха баара. Био-графияларын кыһыкни су-руйан архивка туттарыах-ха. Үтүөнү-кэрэни отор-бут дьоммутун кэрэһтээ-һи тыһнаахтар ыһын иһитиннээн буолар.

П. ФЛЕГОНТОВ.

Кини аата умнуллубат

«Чолбон» сурунаал ах-сыс нүөмэригэр бөчөөт-тэммит М. Н. Сибиряков «Тустууга сүгүрүйбэни» диэн документальнай са-һыкни аһаан баран, эдэр саасын, 50—70 се., биир кэмгэ хайыһарынан, чэбэки атлетинанан, ве-лосипедынан умнунаах-тык дьарыһана сымды-быһыһы санаан кэллим.

Документальнай сөһөн автора ССРС физкульту-ратын туйгуһун, Са-ха Республикаатын үтүөлээх үлэһитэ бөкүөнүмүк А. К. Софро-новы сырдаһыһынан олус дьин аһыһа, уораккө аахтыт. Мин кинини үчү-гэйдик билэбин. Спортив-най үлэһит эрэ буолбакка, педагог, айылдааттан бэ-риллэбит дьордурдаах тө-рийэччи уонна салайаач-чы диэн сыһааналыбын. Кини көмөтүнэн уонна сү-бөтинэн «Урожай» обще-ство күрөхтэһинилэригэр Илин Сибирь быас куо-раттарыгар барыта сэттэ төгүл кыттыбыт дьол-лоохпун. Итилэргэ хайы-һарга уонна велосипедка күрөхтэһитим.

«Саҥа олох» хаһыат ааспыт сыл ахсынны 31 күнүгэрэби нүөмэригэр тахсыбыт «Улаһаһык доһутта» диэн А. К. Со-фронов балта педагогиче-ский үлэ ветерана Е. К. Софронова, кини кыһа Лена, снэһтэрэ Артем, Сережа Софроновтар за-меткаларын аахтым. Ити.

Учредитель газеты «Саҥа олох» — районный Совет народных депутатов.

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 4370.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.